

EUROOPA KOHTU OTSUS

16. juuli 1992*

Äriühinguõigus – Direktiiv 77/91/EMÜ

[...]

Kohtuasjas C-83/91,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Landgericht Hannoveri eelotsusetaotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Wienand Meilicke

ja

ADV/ORG A AG,

saada eelotsust 13. detsembri 1976. aasta nõukogu teise direktiivi 77/91/EMÜ (tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid nõuavad nii aktsionäride kui ka kolmandate isikute huvide kaitseks aktsiaseltside asutamisel EMÜ asutamislepingu artikli 58 teises lõigus tähendatud äriühingutena ning nende kapitali säilitamisel ja muutmisel, et muuta sellised tagatised võrdväärseteks (EÜT 1977, L 26, lk 1)) tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: koja esimees presidendi ülesannetes F. A. Schockweiler, koja esimees P. J. G. Kapteyn, kohtunikud G. F. Mancini, C. N. Kakouris, J. C. Moitinho de Almeida, M. Díez de Velasco ja M. Zuleeg,

kohtujurist: G. Tesauero,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

olles läbi vaadanud kirjalikud märkused, mille esitasid:

– advokaat Wienand Meilicke, Bonn, enda nimel,

– ADV/ORG A AG, esindaja: advokaat H. Dingler, Frankfurt am Main,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

– Saksamaa Liitvabariigi valitsus, esindajad: föderaalne justiitsministeeriumi Ministerialrat Dr. H. Teske, sama ministeeriumi Ministerialrat Dr. K. F. Deutler ja föderaalne majandusministeeriumi Regierungsdirektor C. D. Quassowski,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: peaõigusnõunik H. Etienne ja õigusnõunik A. Caeiro,

arvestades suuliseks menetluseks koostatud ettekannet,

kuulanud 19. veebruari 1992. aasta istungil ära W. Meilicke, ADV/ORGA AG, Saksamaa Liitvabariigi valitsuse, keda esindas föderaalne justiitsministeeriumi Ministerialrat Dr. J. Ganske, ja komisjoni suulised märkused,

kuulanud 8. aprilli 1992. aasta istungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. 15. jaanuari 1991. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 1. märtsil 1991, saatis Landgericht Hannover EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks rea küsimusi 13. detsembri 1976. aasta nõukogu teise direktiivi 77/91/EMÜ (tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid nõuavad nii aktsionäride kui ka kolmandate isikute huvide kaitseks aktsiaseltside asutamisel EMÜ asutamislepingu artikli 58 teises lõigus tähendatud äriühingutena ning nende kapitali säilitamisel ja muutmisel, et muuta sellised tagatised võrdväärseteks (EÜT 1977, L 26, lk 1), edaspidi „teine direktiiv”) tõlgendamise kohta.

2. Need küsimused tekkisid kohtumenetluses, mille Wienand Meilicke algatas äriühingu ADV/ORGA AG (edaspidi „ADV/ORGA”) vastu, mille aktsionär ta on ja mille juhtkond keeldus talle 16. veebruari 1990. aasta aktsionäride üldkoosolekul avalikustamast teatavaid andmeid.

3. Käesolev vaidlus puudutab küsimusi, mida reguleerib Saksa aktsiaseltsiseadus Aktiengesetz, nagu Bundesgerichtshof on seda tõlgendanud.

4. Sellega seoses tuleb märkida, et Aktiengesetzis sätestatakse kapitali suurendamise puhul mitterahaliste sissemaksete jaoks rangemad avalikustamis- ja kontrollitingimused kui rahaliste sissemaksete jaoks.

5. Saksa kohtupraktikas aga käsitatakse teatavaid rahalisi sissemaksid „varjatud mitterahaliste sissemaksena”. Selline olukord tekib eelkõige juhul, kui rahalisele sissemaksle eelneb või järgneb tehing, millega äriühing tasub aktsiate märkijale teatud summa, vabanedes võlast aktsiate märkija ees. Bundesgerichtshofi kohtupraktika kohaselt ei saa sellist sissemaksset käsitada rahalise sissemaksena, mistõttu sellele tuleb kohaldada mitterahalistele sissemaksetele kehtivaid erieeskirju, mis on sätestatud Aktiengesetzi paragrahvis 27 ja teise direktiivi artiklis 10. Kui neid eeskirju ei täideta, ei saa varjatud mitterahalise sissemaks arvel võlast vabaneda (vt eelkõige Bundesgerichtshofi 15. jaanuari 1990. aasta otsus, II ZR 164/88, DB 1990 lk 311; BGHZ nr 110, lk 47).

6. Põhikohtuasja hageja Meilicke on kõnealust kohtupraktikat korduvalt kritiseerinud, eriti oma raamatus *Die „verschleierte” Sacheinlage; eine deutsche Fehlentwicklung* (Schäffer Verlag, Stuttgart, 1989), mille üks eksemplar on lisatud märkustele, mille Meilicke esitas Euroopa Kohtule vastavalt EMÜ kohtu kodukorda käsitleva protokollile artiklile 20. Ta leiab, et nimetatud praktika on vastuolus teise direktiiviga, eelkõige selle artikliga 11, millega nähakse ette ammendavad sätted mitterahaliste sissemakssetega seotud eeskirjadest kõrvalhoidumise vältimiseks.

7. Meilickele kuulub üks ADV/ORGA aktsia. Äriühing sattus rahalistesse raskustesse ja otsustas 28. aprillil 1989 aktsiakapitali 5 miljoni Saksa marga võrra suurendada. Selleks emiteeriti 300-protsendilise ülekursiga uusi aktsiaid, mille tagas Commerzbank ja mis lõpuks läksid nimetatud panga omandisse.

8. ADV/ORGA 16. veebruari 1990. aasta üldkoosolekul esitas Meilicke juhtkonnale mitu küsimust seoses 1989. aastal toimunud aktsiakapitali suurendamisega ja sellest saadud raha kasutamisega. Küsimuste peamine eesmärk oli teada saada, kas raha kasutati võlgnevuste vähendamiseks, mis äriühingul olid Commerzbanki ees.

9. Meilicke taotlus põhines Aktiengesetzi paragrahvi 131 lõike 1 esimesel lausel, milles sätestatakse, et juhtkond peab andma igale aktsionärile, kes seda üldkoosolekul taotleb, nii palju teavet äriühingu majandustegevuse kohta, et tal oleks võimalik võtta täielikult teadev seisukoht kõikide päevakorrapunktide suhtes. Paragrahvi 131 lõikes 3 määratletakse juhtumid, kus juhtkond võib kõnealuse teabe aktsionärile andmata jätta.

10. Meilicke leidis, et vastused tema poolt 16. veebruari 1990. aasta üldkoosolekul esitatud küsimustele olid ebapiisavad, mistõttu ta ei saanud teavet, millele tal oli Aktiengesetzi paragrahvi 131 alusel õigus. Seepärast algatas ta Aktiengesetzi paragrahvis 132 sätestatud korras ADV/ORGA vastu menetluse Landgericht Hannoveris.

11. Aktiengesetzi paragrahvi 132 nähakse aktsionärile ette erimenetlus teabe saamise õiguse teostamiseks. Paragrahvi 132 lõike 1 esimeses lauses sätestatakse, et vaidlused juhtkonna poolse teabe avalikustamise kohustuse üle lahendab selle ringkonna Landgericht, kus on äriühingu registrijärgne asukoht.

12. Landgericht Hannoveri kirjalikus menetluses väitis Meilicke, et ADV/ORGA-le esitatud küsimused olid vajalikud bilansi õigsuses veendumiseks. Ta märkis, et nimetatud vastused peaksid võimaldama tal kindlaks teha, kas äriühingu kapitali suurendamine 1989. aastal oli varjatud mitterahaline sissemakse ning kas täideti Saksa õigusaktide ja kohtupraktikaga mitterahalistele sissemaksetele kehtestatud tingimusi.

13. Siseriiklikus kohtus toimunud kirjalikus menetluses väitis ADV/ORGA, et Meilicke nõutud teave ei olnud bilansi õigsuses veendumiseks vajalik ning Aktiengesetzi paragrahvi 131 kohaldamise tingimused ei olnud täidetud. Ta väitis ka, et Meilickel puudus õigustatud huvi menetluse algatamiseks, pidades silmas tema enda mitmetes töodes esitatud kriitikat Saksa kohtupraktika aadressil. Lisaks leidis ADV/ORGA, et nimetatud kohtupraktikakohaldamise tingimused olid täitmata.

14. Siseriikliku kohtu istungil esitasid pooled eelkõige seisukohti Bundesgerichtshofi eespool nimetatud 15. jaanuari 1990. aasta otsuse ning eelotsusetaotluse otstarbekuse kohta. Landgericht Hannover palus neil viimases küsimuses esitada täpsemad seisukohad.

15. ADV/ORGA kordas esiteks, et varjatud mitterahalisi sissemakseid käsitleva Bundesgerichtshofi kohtupraktika kohaldamise tingimused ei ole täidetud, mistõttu puudub alus Euroopa Kohtult eelotsuse taotlemiseks. Seejärel väitis ta teise võimalusena, et kui Landgericht leiab, et eeldatavalt võidi teha varjatud mitterahaline sissemakse ja teadmata on üksnes selle suurus, siis tuleb kontrollida, kas juhtkond on käitunud õigusvastaselt. Selle argumendi toetuseks väitis ADV/ORGA, et juhtkonna käitumist ei saa lugeda õigusvastaseks juhul, kui Saksa kohtupraktika on vastuolus teise direktiiviga. Selles osas nõustus ADV/ORGA Meilickega, et kokkusobivuse küsimus tuleks saata artikli 177 alusel eelotsuse saamiseks Euroopa Kohtule.

16. Meilicke väitis, et kohtuasja faktilised asjaolud võivad kinnitada varjatud mitterahalise sissemakse olemasolu Saksa kohtupraktika tähenduses ning taotletud teave oli vajalik selle küsimuse üle otsustamiseks. Ta nõustus siiski ADV/ORGA-ga, et Saksa kohtupraktika teise direktiiviga kokkusobivuse küsimuses tuleks teha eelotsusetaotlus ning esitas selleks Landgericht Hannoverile seitse võimalikku eelotsuseküsimust.

17. Landgericht märkis eelotsusetaotlust käsitlevas otsuses, et Aktiengesetzi paragrahviga 131 ette nähtud tingimused on täidetud, kuna Saksa kohtute ja õigusteadlaste poolt välja töötatud varjatud mitterahaliste sissemaksete doktriin õigustab Meilicke teabenõuet. Landgericht märkis, et on tõepoolest võimalik, et kostja poolt enne kapitali suurendamist võetud laenude tagasimaksmine laenuandja poolse rahalise sissemakse arvelt võib olla tühine, kuivõrd tegemist on mitterahalisi kapitali sissemakseid käsitlevatest äriühinguõiguse sätetest kõrvalehoidmisega.

18. Landgericht leiab siiski, et ta ei saa Meilicke nõude osas otsust teha, kuna nõude aluse õiguspärasus on kaheldav. Kui leitaks, et varjatud mitterahaliste sissemaksete doktriin on ühenduse õigusega ja eriti teise direktiiviga kokkusobimatu, oleks Meilicke nõue tarbetu. Eelotsusetaotlust käsitlevast otsusest nähtub, et ADV/ORGA nõustub nende kahtlustega ning

Meilicke väidab, et kõnealune doktriin on selgelt ühenduse õigusega vastuolus ja ühenduse õigusest lähtudes tuleks tema taotlus tagasi lükata.

19. Seepärast leiab Landgericht, et õiguskindluse huvides tuleks saata artikli 177 alusel Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks järgmised küsimused:

„1. Kas Euroopa Ühenduse õigusega on põhimõtteliselt kooskõlas selliste eeskirjade kohaldamine, mis käsitlevad õiguskaitsevahendeid seoses mitterahaliste kapitali sissemaksete kasutamiselega aktsiaseltsi selliste kohustuste tasumiseks, mis tekkisid enne kapitali suurendamist sama laenuandja poolse kapitali sissemaksega?

Eelkõige:

2. Kas äriühinguõiguse kooskõlastamist käsitlev teine direktiiv (EÜT 1977, L 26, lk 1) on vahetult kohaldatav, nii et üksikisikud saavad siseriiklikes kohtutes sellele tugineda ja siseriiklikud kohtud peavad siseriiklikke rakendusseadusi (antud juhul Saksa 13. detsembri 1978. aasta seadus äriühinguõiguse kooskõlastamist käsitleva Euroopa Ühenduste Nõukogu teise direktiivi rakendamise kohta, Bundesgesetzblatt I 1978, lk 1959) tõlgendades võtma arvesse direktiivi sõnastust ja eesmärke?

3. Kas teise direktiivi, eelkõige selle artiklite 10 ja 11 ning artikli 27 lõike 2 sätted näevad ette pelgalt miinimumnõuded, nii et liikmeriikidel on lubatud kehtestada või kohaldada rangemaid siseriiklikke seadusi, mille eesmärk on vältida artiklis 10 ja artikli 27 lõikes 2 sätestatud väärtuse hindamise eeskirjadest kõrvalehoidumist tehingute abil, millel on sisuline ja ajaline seos rahalise sissemaksega; või

kas direktiivi artikkel 11 sisaldab ammendavat sätete kogumit, vältimaks mitterahalisi sissemakseid käsitlevatest direktiivi artikli 10 ja artikli 27 lõike 2 sätetest kõrvalehoidumist ja välistab neist sätetest kõrvale kalduva rangema või leebema siseriikliku õiguse kohaldamise; või

kas lisaks artiklile 11 tuleneb ka direktiivi artikli 10 ja artikli 27 lõike 2 eesmärkidest, et liikmesriigid on kohustatud vältima mitterahalisi sissemakseid käsitlevatest eeskirjadest kõrvalehoidumist?

3.1 Kui direktiivi artiklitega 10 ja 11 ning artikli 27 lõikega 2 nähakse ette üksnes miinimumnõuded,

a) siis kas kehtib *standstill*-reegel, mis tähendab, et rangem siseriiklik õigus on lubatud üksnes juhul, kui see kehtis enne direktiivi vastuvõtmist? Kui jah, siis

aa) kas jätkuvalt lubatud rangema siseriikliku õiguse ning hiljem vastu võetud ja seetõttu enam mitte lubatud rangema siseriikliku õiguse kohaldamisala kindlakstegemine kuulub siseriikliku kohtu pädevusse või moodustab see küsimus osa Euroopa õiguse tõlgendusest, mille eest vastutab Euroopa Kohus?

bb) kui Euroopa Kohtu ülesanne on Euroopa õiguse tõlgendamise raames kindlaks teha, milline on *standstill*-reegliga vastuolus oleva siseriikliku õiguse kohaldamisala, siis kas *standstill*-reeglit on rikutud, juhul kui äriühingu kohustuste tasumist kapitali suurendamisel aktsiaid märkinud isikule käsitatakse mitterahalist sissemakset käsitlevatest sätetest kõrvalehoidumisena?

cc) kui *standstill*-reegliga vastuolus oleva siseriikliku õiguse kohaldamisala peab kindlaks tegema siseriiklik kohus, siis milline on kuupäev, mille alusel määratakse kindlaks, kas *standstill*-reegli alusel kehtima jäetud rangem siseriiklik õigus võib kehtima jääda (näiteks direktiivi käsitlevate konsultatsioonide algus, läbivaatus Euroopa Parlamendis või vastuvõtmine ministrite nõukogu poolt), ja

dd) kas *standstill*-reegli alusel lubatud rangem siseriiklik õigus piirdub formaalsete õigusnormidega (seadused, määrused) või laieneb see ka kohtupraktikale ja õigusteadlaste arvamustele alapunktis cc nimetatud kuupäeva seisuga?

b) Kui teise nõukogu direktiivi artiklitega 10 ja 11 ning artikli 27 lõikega 2 kehtestatakse miinimumnõuded (*standstill*-reegliga või ilma), siis kas rangema siseriikliku õiguse võib kehtestada üksnes formaalsete siseriiklike õigusnormidega või võivad selle – siseriiklike rakendusseaduste ühtlustatud sõnastusest olenemata – tõlgendamise ja analoogia kaudu kehtestada ka siseriiklikud kohtud?

c) Kui teise nõukogu direktiivi artiklitega 10 ja 11 ning artikli 27 lõikega 2 kehtestatakse miinimumnõuded, siis milline huvitatud isikute kategooria tuleb võtta aluseks, et teha kindlaks, kas kõnealused siseriiklikud normid on lubatav rangem õigus või lubamatu leebem õigus? Kas miinimumnõuetega kaitstud huvid hõlmavad äriühingu ja kolmandate isikute huvi seoses aktsiate märkija ja äriühingu vaheliste selliste tehingute õiguskindlusega, mille on sisuline ja ajaline seos rahalise sissemaksiga (antud juhul nõude tasumine, mis aktsiate märkijal oli äriühingu vastu)?

3.2. Kui artikkel 11 sisaldab terviklikku kõrvalehoidumise vältimise normide kogumit, siis kas see tähendab, et liikmesriigid ei tohi äriühingu kapitali suurendamiseks tehtud rahalist sissemakset või äritehingut käsitada ebaseaduslikuna ega kohaldada selle suhtes tsiviil- või kriminaalõiguslike sanktsioone üksnes seetõttu, et äriühing on tasunud aktsiate märkijale võla, millel on sisuline ja ajaline seos rahalise sissemaksiga, ilma et ta oleks täitnud avalikustamist ja väärtuse hindamist käsitlevaid direktiivi artikli 10 sätteid? Kas see tähendab eelkõige, et liikmesriikidel puudub õigus nõuda direktiivi artikli 10 või artikli 27 lõike 2 alusel avalikustamist või väärtuse kontrollimist juhul, kui tehing (antud juhul võlgade tagasimaksimine) toimub äriühingu tavapärase majandustegevuse raames direktiivi artikli 11 lõike 2 tähenduses ja toimub pärast artikli 11 lõikes 1 sätestatud siseriikliku õiguse kohase tähtaja möödumist?

3.3. Kui artiklitega 10 ja 11 ning artikli 27 lõikega 2 ei nähta ette miinimumnõudeid, mida võib täiendada rangema siseriikliku õigusega, artikkel 11 ei sisalda ammendavat kõrvalehoidumise vastaste eekirjade kogumit ning direktiivi eesmärkidest tuleneb, et kõik

liikmesriigid on kohustatud vältima mitterahaliste sissemaksete kontrollimise ja avalikustamise nõuetest kõrvalehoidumist, jaotades toimingut rahaliseks sissemaksiks ja äritehinguks, siis kas kõnealuse kõrvalehoidumise vastu võetavate meetmetega seotud õiguspõhimõtted tulenevad otse ja üksnes Euroopa õigusest, eriti direktiivi eesmärkidest, või tulenevad need konkreetse asjaomase liikmesriigi siseriiklikust õigusest?

4. Kas äriühingu kapitali suurendamine läbi aktsiate märkjäl äriühingu vastu oleva nõude tasumise

a) on igal juhul aktsiakapitali suurendamine rahalise sissemaksiga?

b) on igal juhul aktsiakapitali suurendamine mitterahalise sissemaksiga teise direktiivi artikli 27 lõike 1 tähenduses?

c) või on võimalik valida, kas käsitada nimetatud aktsiakapitali suurendamist rahalise või mitterahalise sissemaksena? Kas selle valiku peab tegema üldkoosolek, nagu on sätestatud teise direktiivi artikli 25 lõike esimeses lauses, või liikmesriik?

d) või on liikmesriigil õigus omal äranägemisel eristada aktsiate eest tasumist rahalise sissemaksiga ja mitterahalise sissemaksiga?

5. Seoses teise direktiivi artikli 7 esimese lausega:

5.1. Kas teise direktiivi artikli 7 esimest lauset tuleb tõlgendada nii, et sissemaksiga äriühingu vastu omatava nõude kustutamise kaudu on osaliselt või täielikult lubamatu, juhul kui äriühing on finantsraskustes, või lubab see säte aktsiate märkimist nominaalväärtusega olenemata äriühingu finantsseisundist?

5.2. Kui teise direktiivi artikli 7 esimene lause lubab aktsiate märkimist äriühingu vastu omatava nõude kustutamisega nominaalväärtuses, ilma et kontrollitaks äriühingu finantsseisundit,

a) siis kas aktsiate märkimine nõude kustutamise teel seondub ühenduse direktiivi kohaldamisega, mille tõlgendamine on Euroopa Kohtu ülesanne,

b) või kehtestatakse artikli 7 esimese lausega miinimumnõuded ja lubatakse liikmesriikidel kohaldada rangemat siseriiklikku õigust, millega kehtestatakse sellise aktsiate märkimise lubatavuse osas täiendavad tingimused,

c) või käsitleb artikli 7 esimene lause lubatava sissemaksiga olemust ammendavalt?

5.3. Juhul kui artikli 7 esimene lause ei käsitle ammendavalt aktsiate märkimist äriühingu vastu omatava nõude kustutamise teel (küsimuse 5.2 punkt b), vaid sisaldab miinimumnõudeid ja võimaldab rangema siseriikliku õigusega kehtestada täiendavaid nõudeid, siis palutakse Euroopa Kohtul vastata ka järgmisele küsimusele:

a) kas ja millistel tingimustel *standstill*-reegel kehtib ning kas nõue kontrollida finantsseisundit, juhul kui sissemakse tehakse äriühingu vastu omatava nõude kustutamise teel, on *standstill*-reegli rikkumine (vt küsimuse 3.1 punkti a alapunktid aa–dd);

b) kas rangem siseriiklik õigus peab olema selgesõnaline formaalne õigusnorm või võib see olla ka rakendusseaduse (antud juhul Aktiengesetzi paragrahvi 27 lõike 2 esimese lause) rangem tõlgendus; ja

c) milline huvitatud isikute kategooria tuleb võtta aluseks, et teha kindlaks, kas kõnealused siseriiklikud normid on lubatav rangem õigus või lubamatu leebem õigus?

5.4. Juhul kui artikli 7 esimene lause sisaldab ammendavaid eeskirju nimetatud sissemakse kohta (küsimuse 5.2 punkt c), siis kas äriühingu vastu omatavat nõuet tuleb majanduslikult hinnata:

a) äriühingu seisukohalt, võtmata seega arvesse äriühingu finantsseisundit; või

b) võlausaldaja seisukohalt, võttes seega arvesse väärtuse vähenemist tulenevalt äriühingu halvast finantsseisundist?

6. Kui direktiivi artikleid 7, 10, 11 ja artikli 27 lõiget 2 tuleb tõlgendada selliselt, et nendega kehtestatakse ühenduse ühtne kõrvalehoidumise vastaste normide kogum, mis keelab aktsiate märkijal äriühingu vastu oleva nõude tasumise juhul, kui sellel on sisuline ja ajaline seos rahalise sissemaksega, välja arvatud juhul, kui täidetakse avalikustamise ja väärtuse kontrollimisega seotud artikli 10 eeskirju, siis palutakse Euroopa Kohtul vastata, kas järgmistel juhtudel on tegemist õigusvastaselt mitterahalise sissemakse sätetest kõrvalhoidumisega:

a) Kas rahalise tasu suurus peab olema identne tasutava võlaga või tuleneb õigusvastatus ka üksnes osalisest sarnasusest?

b) Kas rahalise sissemakse ja äritehingu (antud juhul võla kustutamine) vahel peab olema subjektiivne seos või piisab sisulisest ja ajalisest seosest? Kui subjektiivne seos on vajalik, siis kas ajaline seos annab alust eeldada subjektiivse seose olemasolu? Kui selge peab ajaline seos olema?

c) Kui õigusvastase kõrvalehoidumisena käsitatakse subjektiivset seost, siis kas subjektiivse seose olemasolu eeldab, et peab olema tahtlus mitterahalise sissemakse sätetest kõrvalhoidmiseks või piisab, kui on teada, et mitterahalise sissemakse sätteid võiks kohaldada või ei ole avalikustamise ja väärtuse kontrollimise sätete teadmine vajalik, juhul kui on teada, et rahalise sissemakse ja võla kustutamise vahel on subjektiivne seos? Kas subjektiivne seos on õigusvastane üksnes juhul, kui üks tehing on teise tehingu vältimatu eeldus, või piisab sellest, kui üks tehing on teise tehingu põhjuseks? Kas need põhjused peavad olema vastastikused või piisab, kui ühe tehingupoole jaoks on tehing teise tehingu tegemise põhjuseks?

d) Kas õigusvastase kõrvalehoidumisega on tegemist juhul, kui Aktiengesetzi paragrahvi 186 lõikes 5 sätestatud krediidasutus võtab enda valdusse kapitali suurendamise raames välja lastud aktsiad, kohustades neid pakkuma olemasolevatele aktsionäridele, ning kas mitterahalise sissemakse sätetest kõrvalehoidumise õiguspärasust mõjutab see, kas ja kui suures ulatuses on emissiooni käigus aktsiaid märkiv krediidasutus juba varem äriühingu aktsionär ning kas krediidasutuse poolt aktsiate märkimise ajal põhjustab nende kiire kapitaliturule viimine probleeme või see krediidasutus on turuleviimise taganud?

e) Kas mitterahalist sissemakset käsitlevatest sätetest kõrvalehoidumise õiguspärasust mõjutab asjaolu, et pank jätab oma krediidiliinid avatuks hoolimata sellest, et tema nõudeid tasutakse aktsiate märkimisel sissemakstud summa arvelt? Kas sellega seoses tuleb arvesse võtta, kas ja millal neid krediidiliine hiljem tegelikkuses kasutati ning kas ja millal võib kapitali suurendamise ajal eeldada nende krediidiliinide kasutamist?

7. Kas teise direktiivi artikli 25 lõike 1 esimese lausega üldkoosolekule antud õigusega otsustada rahalise sissemaksega kapitali suurendamise üle, mis üldjuhul on õiguspärane, on kooskõlas see, kui kõnealust sissemakset käsitatakse tühisena või õigusvastasena seetõttu, et juhatuse liikmed ja aktsiate märkija on kapitali suurendamisega sisulist ja ajalist seost omaval viisil kokku leppinud tavapärase äritehingu (antud juhul laenu kustutamine), mille tulemusena sissemakstud raha tagastatakse täielikult või osaliselt sissemaksjale. Kas õigusvastase kõrvalehoidumise fakt oleneb sellest, kas üldkoosolek kapitali suurendamise otsuse tegemise ajal teadis või pidi teadma kõnealuse kokkuleppe olemasolust juhatuse liikmete ja aktsiate märkija vahel?

8. Kas on õigusvastane hoiduda väärtuse kontrolli ja avalikustamist käsitlevatest artikli 10 eeskirjadest kõrvale selliselt, et tehing jaotatakse rahaliseks sissemaksjaks ja tavapäraseks äritehinguks, ja kui teise direktiivi artikli 7 esimest lauset tuleb tõlgendada selliselt, et äriühingu vastu omatava nõude kustutamise teel toimuv sissemakse on ebaseaduslik, juhul kui äriühing on finantsraskustes (küsimus 5.1), siis kas sellisel viisil aktsiate märkimise lubamatusest tuleneb, et finantsraskustes äriühingu võla kustutamine on õigusvastane olenemata sellest, kas on olemas sisuline ja ajaline seos rahalise sissemaksjaga, või on võla kustutamine, kuna seda ei saa käsitada õiguspärase mitterahalise sissemaksena, mida on registreerimisseaduse alusel nõuetekohaselt kontrollitud, veelgi õigusvastasem seetõttu, et seda ei ole registreeritud?"

20. Täpsemad andmed asjaomaste ühenduse õigusaktide, menetluse käigu ja Euroopa Kohtule esitatud kirjalike märkuste kohta on esitatud suuliseks menetluseks koostatud ettekandes ning edaspidi mainitakse või käsitletakse neid niivõrd, kui see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste selgitamiseks.

21. Landgerichti küsimuste esitamise asjaolusid silmas pidades on vaja korrata ja täpsustada mitmeid põhimõtteid, mis käsitlevad asutamislepingu artikli 177 kohast Euroopa Kohtu pädevust.

22. Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub (vt esiteks 1. detsembri 1965. aasta otsus kohtuasjas 16/65: Schwarze, EKL 1965, lk 877 ja viimati 25. juuni 1992. aasta otsus kohtuasjas C-147/91: Ferrer Laderer, EKL 1992, lk I-4097, punkt 6), et artiklis 177 sätestatud menetlus on Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtu vahelise koostöö vahend.

23. Samuti nähtub väljakujunenud kohtupraktikast (vt esiteks 29. novembri 1978. aasta otsus kohtuasjas 83/78: Pigs Marketing Board, EKL 1978, lk 2347, punkt 25, ja viimati 28. novembri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-186/90: Durighello, EKL 1991, lk I-5773, punkt 8), et kõnealuse koostöö raames on siseriiklik kohus, kellel ainsana on vahetud teadmised kohtuasja faktiliste asjaolude kohta, kõige pädevam konkreetse kohtuasja asjaolusid arvesse võttes otsustama, kas tal on otsuse tegemiseks vaja eelotsust.

24. Seepärast, kuna siseriikliku kohtu esitatud küsimused käsitlevad ühenduse õiguse sätte tõlgendamist, on Euroopa Kohus põhimõtteliselt kohustatud tegema otsuse (vt 8. novembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-231/89: Gmurzynska, EKL 1990, lk I-4003, punkt 20).

25. Euroopa Kohus on aga oma 16. detsembri 1981. aasta otsuses kohtuasjas 244/80: Foglia, EKL 1981, lk 3045, punkt 21, märkinud et oma pädevuse kindlakstegemiseks peab Euroopa Kohus läbi vaatama olukorra, milles siseriikliku kohus on talle eelotsusetaotluse esitanud. Koostöövaim, mis peab eelotsusemenetluses valitsema, eeldab seda, et siseriiklik kohus võtab arvesse Euroopa Kohtu ülesannet, milleks on aidata kaasa õigusemõistmisele liikmesriikides, mitte aga anda nõuandvaid arvamusi üldistes või hüpoteetilistes küsimustes (vt eespool nimetatud 16. detsembri 1981. aasta otsus kohtuasjas *Foglia*, punktid 18 ja 20, ja 3. veebruari 1983. aasta otsus kohtuasjas 149/82: Robards, EKL 1983, lk 171, punkt 19).

26. Euroopa Kohus on juba selgitanud, et ühenduse õiguse sellise tõlgenduse andmiseks, millest siseriiklikul kohtul oleks kasu, tuleb kindlaks määrata õiguslik raamistik, kuhu taotletav tõlgendus asetatakse, ning seepärast on teatavatel juhtudel asjakohane enne Euroopa Kohtult eelotsuse taotlemist teha kindlaks kohtuasja faktilised asjaolud ja lahendada puhtalt siseriikliku õigusega seotud küsimused, et Euroopa Kohus saaks võtta arvesse kõiki faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, mis võivad temalt taotletava ühenduse õiguse tõlgenduse seisukohalt tähtsust omada (10. märtsi 1981. aasta otsus liidetud kohtuasjades 36/80 ja 71/80: Irish Creamery Milk Suppliers Association, EKL 1981, lk 735, punkt 6). Selle teabe puudumise korral võib Euroopa Kohtul olla võimatu asjakohast tõlgendust anda (vt 3. veebruari 1977. aasta otsus kohtuasjas 52/76: Benedetti, EKL 1977, lk 163, punktid 20, 21 ja 22, ning 21. septembri 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 205–215/82: Deutsche Milchkontor, EKL 1983, lk 2633, punkt 36).

27. Neid kaalutlusi silmas pidades tuleb esiteks märkida, et eelotsusetaotluse aluseks oleva vaidluse konkreetne kontekst on määratletud Aktiengesetzi paragrahvides 131 ja 132. Need paragrahvid käsitlevad aktsionäride õigust saada juhtkonnalt teavet.

28. Esitatud küsimused ei seonu otseselt selle õigusega, vaid tõstatavad sisuliselt küsimuse varjatud mitterahaliste sissemaksete doktriini – nagu see on sätestatud eelkõige eespool nimetatud Bundesgerichtshofi 15. jaanuari 1990. aasta otsuses – kokkusobivusest teise

direktiiviga. Siseriiklik kohus leiab, et Meilicke teabetaotluse kohta otsuse tegemiseks vajab ta vastust neile küsimustele. Ta märgib, et taotlus tuleks jätta rahuldamata, kui leitaks, et varjatud mitterahaliste sissemaksete doktriin, nagu see on sätestatud Saksakohtupraktikas, on teise direktiiviga kokkusobimatu.

29. Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest nähtub aga, et põhikohtuasjas ei ole selle doktriini kohaldamise tingimused täidetud. Nii siseriikliku kohtu menetluses kui ka Euroopa Kohtule esitatud kirjalikes märkustes on ADV/ORGA väitnud, et kõnealust Saksa kohtupraktikat tema ja Commerzbanki vaheliste tehingute suhtes ei kohaldata. Siseriikliku kohtu enda seisukoht on antud küsimuses tingimuslik, kuivõrd ta märgib, et Commerzbanki sissemakse võib olla nimetatud kohtupraktikagavastuolus.

30. Sellest tuleneb, et küsimus mitterahaliste sissemaksete doktriini kokkusobivusest teise direktiiviga on hüpoteetiline.

31. Euroopa Kohtult taotletava eelotsuse esemeks oleva probleemi hüpoteetilisust kinnitab ka see, et siseriikliku kohtu esitatud dokumentides ei täpsustata faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, mis võimaldaksid määrata kindlaks ADV/ORGA kapitali suurendamise konteksti ning teha kindlaks seosed Commerzbanki sissemakse ning varjatud mitterahaliste sissemaksete doktriini vahel, nagu see on sätestatud Saksa kohtupraktikas.

Eelotsuseküsimused käsitlevad konkreetselt selle doktriini kokkusobivust teise direktiiviga ning tõstatavad seepärast mitmeid küsimusi, mille vastused olenevad suuresti sellest, millistel asjaoludel kapitali suurendamine toimus.

32. Seega taotletakse Euroopa Kohtult eelotsust hüpoteetilises küsimuses, esitamata talle faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, mis on vajalikud esitatud küsimustele asjakohaselt vastamiseks.

33. Sellest tuleneb, et kui Euroopa Kohus otsustaks talle esitatud küsimustele vastata, ületaks ta oma ülesannete piire.

34. Eeltoodust tuleneb, et Landgericht Hannoveri esitatud küsimustele vastamiseks puudub alus.

Kohtukulud

35. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksamaa Liitvabariigi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Landgericht Hannoveri 15. jaanuari 1991. aasta otsusega esitatud eelotsuseküsimustele otsustab:

Landgericht Hannoveri esitatud küsimustele vastamiseks puudub alus.

Schockweiler

Kapteyn

Mancini

Kakouris

Moitinho de Almeida

Díez de Velasco

Zuleeg

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 16. juulil 1992 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Koja esimees presidendi ülesannetes

J.-G. Giraud

F. A. Schockweiler